

Stefan Moysa

"Die Zeit Jesu : Festschrift für
Heinrich Schlier", wyd. Günther
Bornkamm i Karl Rahner,
Freiburg-Basel-Wien 1970 : [recenzja]

Collectanea Theologica 41/3, 201-202

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Już prawie dziesięć lat mija od chwili, gdy rozpoczęto pracę nad syntetyczną dogmatyką opartą na historii zbawienia. Od tego czasu teologia poszła bardzo naprzód zarówno w metodzie, jak i tematyce, którą wysuwa na plan pierwszy swoich rozważań. Stała się ona równie o wiele bardziej pluralistyczna. Dlatego też autorzy *Mysterium Salutis* stoją przed coraz trudniejszym zadaniem. Mimo tego biorąc pod uwagę liczne krytyki, których przedmiotem były dwa pierwsze tomy, starają się przy zachowaniu pewnej jedności i myśli przewodniej pracy, integrować nowsze wyniki teologii, oraz dać dzieło prawdziwie odpowiadające dzisiejszym potrzebom i pobudzające do refleksji teologicznej.

Chrystologiczna synteza, którą mamy przed sobą, jest podzielona na trzy części poświęcone wydarzeniu Chrystusa jako działaniu Ojca, Syna i Ducha Świętego. Takie ujęcie jest bardziej dynamiczne, a dynamizm ten znajduje swoje głębokie uzasadnienie w Piśmie św. i wychodzi poza naukę o dwóch naturach. Te trzy części poprzedzone są rozważaniami nad strukturą chrystologii, w których główne miejsce zajmuje analiza aktu wiary.

Spośród wymienionych trzech części najobszerniejsza jest część druga, mówiąca o zbawczej działalności Chrystusa jako czynności Syna, czyli chrystologia właściwa. Zajmuje ona więcej niż połowę całego tomu. Choć podział tej części jest dość tradycyjny, jednak sposób przeprowadzenia analizy uwzględnia wszystkie problemy wynikające ze współczesnej egzegezy. I tak Notker F ü g l i s t e r omawia zapowiedzi Chrystusa jako pośrednika królewskiego, prorockiego, kapłańskiego i niebiańskiego. Rudolf S c h n a c k e n b u r g przedstawia obszerny zarys chrystologii Nowego Testamentu, obierając za punkt wyjścia zmartwychwstanie, które jest historycznym początkiem wiary w Chrystusa. Następnie analizuje chrystologiczną wiarę pierwotnego Kościoła, która znalazła swój wyraz zewnętrzny w najstarszych wyznaniach zawartych w Dziejach Apostolskich i pismach Pawłowych. Chrystologia synoptyków, św. Pawła i św. Jana, to dalszy przedmiot rozważań S c h n a c k e n b u r g a. Szkic S m u l d e r s a przedstawiający pobiblijną wiarę w Chrystusa, począwszy od św. I g n a c e g o Antiocheńskiego, skończywszy na trzecim soborze w Konstantynopolu, jest przykładem bardzo oryginalnej i harmonijnej syntezy, która wskazuje też na konieczność znalezienia współczesnego wyrazu dla tej wiary.

Dietrich W i e d e r k e h r usiłuje na nowo przedstawić chrystologię systematyczną jakby w dwóch rzutach: od strony Boga, którego działanie konkretyzuje się w historii Jezusa i od strony rzeczywistości stworzonej, która przez osobę i życie Jezusa Chrystusa zostaje odniesiona do Boga. Na koniec wreszcie Juan A l f a r o omawia urząd prorocki, kapłański i królewski Chrystusa z punktu widzenia biblijnego i teologicznego.

Może szczególnie w tym tomie okazują się trudności integracji nauki tradycyjnej i nowej, z którymi muszą walczyć autorzy *Mysterium Salutis*. Nie trzeba się dziwić, że nie we wszystkich punktach ta próba wypadła pomyślnie. Z uznaniem należy jednak powitać badania prowadzone w tym kierunku, które w dalszych tomach tego wielkiego dzieła ukoronowane będą zapewne jeszcze większym powodzeniem.

Ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Die Zeit Jesu. Festschrift für Heinrich Schlier, wyd. Günther B o r n k a m m i Karl R a h n e r, Freiburg—Basel—Wien 1970, Herder, s. 336.

Jeden z najwybitniejszych współczesnych egzegetów, znany głównie dzięki swoim studiom nad Listem do Efezjan i do Galatów, otrzymuje tutaj z racji

70-jej rocznicy urodzin od swoich uczniów i przyjaciół, protestantów i katolików, zbiór prac z dziedziny egzegezy i teologii systematycznej. Tytuł nawiązuje wyraźnie do jednej z książek jubilatą pt. *Die Zeit der Kirche* (Freiburg 1956), przez co autorzy chcą może podkreślić przesunięcie zainteresowań teologicznych ostatnich lat od problemu Kościoła do problemu Chrystusa.

Jak zaznaczają wydawcy, wybór tematów był wielokrotnie uwarunkowany różnymi okolicznościami i dlatego trudno powiedzieć, by w całym dziele zaznaczała się wyraźnie jedność. Niemniej większość artykułów skupiona jest około osoby Jezusa Chrystusa. Tematem tym zajmuje się między innymi Heinrich Zimmermann, przeprowadzając dokładną analizę przypowieści o miłosiernym Samarytaninie. Podobnej analizy dokonuje Rudolf Pesch, mówiąc o prologu do Ewangelii św. Marka. Dalej Joachim Gnülka podaje egzegezę kilku wierszy listu do Efezjan (2, 14—17), które uważa za starożytną pieśń chrześcijańską, sławiącą Chrystusa jako dawcę pokoju i odkupienia. Wreszcie Karl Hermann Schelkle zbiera wszystkie Pawłowe teksty dotyczące stosunku stworzenia do Chrystusa, krótko je zarazem komentując.

Jako inny motyw przewodni można odnaleźć podjęcie pewnych aktualnych tematów teologicznych i biblijne ich opracowanie. Na przykład Schnackenburg zapytuje, czy mamy w Piśmie św. odpowiednik wyrażenia *Mit-menschlichkeit*, co w sposób bardzo niepełny można by przetłumaczyć przez „humanitarność”. To wyrażenie zrobiło zdaniem autora dzisiaj karierę i zawiera w sobie spory ładunek teologiczny, który Schnackenburg stara się wydobyć. Do tego typu studiów można również zaliczyć pracę Ericha Dinklera, który opierając się na biblijnej analizie 2 Kor 5,15—6,2 pragnie rzucić pewne światło na często rozważany dziś problem przepowiadania. Podkreśla przy tym jego charakter eschatologiczny i sakramentalny.

Prace z dziedziny teologii systematycznej świadczą o tym, jak głęboki był wpływ Schliera także tutaj. Wśród tych prac należy na pierwszym miejscu wymienić studium Ratzingera o charyzmatach w Kościele. Analizując charyzmaty, o których mówi św. Paweł, autor stwierdza, że są one poddane pewnej mierze (*metron*), którą jest miara wiary i miłości. Na przykładzie św. Franciszka z Asyżu wykazuje, w jaki sposób miara ta znajduje się u wszystkich prawdziwych i wielkich charyzmatyków w Kościele.

Karl Rahner stojąc oczywiście na stanowisku historycznej egzystencji Jezusa z Nazaretu jako podstawy wiary katolickiej, zastanawia się nad delikatnymi problemami teologicznymi, które wynikają z osiągnięć współczesnej egzegezy w tej dziedzinie. Tezy postawione mają charakter poszukiwań, przy czym autor prosi, aby jego twierdzenia, których celem jest pewne ułatwienie pracy egzegetom, były przez tych ostatnich przyjęte z radością, przez teologów zaś przynajmniej z pewną życzliwością i bez natychmiastowego protestu. Jest to więc zarazem pewien przyczynek wyjaśniający, jaka powinna być postawa przy współczesnych badaniach teologicznych.

Charakter aktualny nosi również ostatni szkic zbioru, który przeprowadza daleko posuniętą, choć życzliwą w tonie, krytykę katechizmu napisanego przez don Maza, proboszcza w Isolotto. Wiadomo, że „casus Isolotto” wypełniał przez szereg miesięcy szpalty prasy światowej.

Staraliśmy się zwrócić uwagę na najważniejsze naszym zdaniem prace zawarte w tej księdze pamiątkowej. Przyjmie ją z wdzięcznością nie tylko fachowy biblista, ale też każdy zainteresowany badaniami teologicznymi, które dzisiaj nie dadzą się pomyśleć bez gruntownego i pogłębionego studium egzegezy.

Ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa